

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРАМ ПІДГОТОВКИ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ З СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ: АНАЛІЗ ПОТОЧНОЇ СИТУАЦІЇ

INTRODUCTION OF PhD PROGRAMMES IN SOCIAL WORK: STATE OF THE ART ANALYSIS

Олена Карагодіна

докт. мед. наук, професор завідувачка кафедри соціальної роботи та практичної психології Академії праці, соціальних відносин і туризму

Olena Karagodina

Dr. in Medicine, Professor, Head of Social Work and Applied Psychology Department, Academy of Labour, Social Relations and Tourism

Оксана Пожидаєва

канд. пед. наук, доцент кафедри соціальної роботи та практичної психології Академії праці, соціальних відносин і туризму

Oksana Pozhydaieva

PhD in Social Pedagogy, Associate Professor, Social Work and Applied Psychology Department, Academy of Labour, Social Relations and Tourism

Анотація

У статті проаналізовано умови ліцензування та початку освітньої підготовки докторів філософії з соціальної роботи в Україні. У дослідженні використано методи контент-аналізу нормативних документів та інформації на сайтах ліцензіатів, включеного спостереження і напівструктурованого інтерв'ю. Встановлено, що на початок лютого 2017 р. право на підготовку докторів філософії зі спеціальності 231 «Соціальна робота» отримали 15 установ (14 вищих навчальних закладів і 1 науково-дослідна установа), які загалом ліцензували 166 місць. Виявлено, що переважна більшість кафедр, які запроваджують аспірантуру з соціальної роботи, – це кафедри соціальної педагогіки (або соціальної педагогіки та соціальної роботи), очолювані докторами педагогічних наук. Обґрунтовано припущення, що найближчим часом навчання та дисертаційні дослідження значної частини здобувачів ступеня доктора філософії зі спеціальності «Соціальна робота» базуватимуться на методології соціальної педагогіки. Зазначено важливість консолідації професійної спільноти з формуванням потреби в удосконаленні викладацьких та дослідницьких компетентностей.

Ключові слова: третій рівень вищої освіти, доктор філософії з соціальної роботи, ліцензування освітньо-наукових програм, академізація соціальної роботи

Abstract

The paper presents the findings of the study on first steps in implementation of PhD educational programs in social work in Ukraine. Preconditions of the challenging situation for the development of the third (educational and scientific) level of social workers training are reviewed, in particular, new requirements to higher educational establishment due to the reform in higher education, the lack of experience of the graduate schools in social work, ambiguity in understanding the content of educational programs and research methodology in social work, low social prestige of social work etc.

The paper employs methods of qualitative content-analysis of regulatory documents and information on sites of the universities that received licensees for PhD programmes in Social work, as well as observations and semi-structured interviews with the representatives of the universities.

The findings demonstrate that as of February 2017, 15 institutions (14 universities and one research institution) had already received licenses the Ministry of Education and Science of Ukraine to train 166 PhD students in Social work. The study highlights that the vast majority of departments that introduce the graduate school in social work are the departments of social pedagogy (or social education and social work), headed by Doctors in Pedagogical Sciences. Up to the present about the half of licensees has had a graduate school in social

pedagogy, a third of them has so called specialized councils, which defend the thesis for the specialty «Social Pedagogy».

Applications for new PhD programs were filled by only four educational establishments. The total number of students on currently licensed programs is only 7 persons.

It is proved that a significant activity of higher educational establishments on licensing new academic specialty indicates the reaction of the profile departments on the lack of relevant departments of highly qualified scientific personnel and helps solve challenges of social work professionalization. The assumptions about the future studying and dissertation research which will be based on the methodology of social pedagogy for a large part of PhD students in Social Work are argued. The importance of consolidation of the professional community for forming the needs to improve teaching and research competencies, coordination of methodological research foundations in social work, implementation of quality procedures and scientific ethics are outlined.

Key words: the third level of higher education, PhD in Social Work, licensing of academic programmes, social work academization.

Постановка проблеми. Ухвалення протягом 2015–2017 рр. низки нормативно-правових документів [4, 9, 10, 11] уможливило запровадження в Україні програм підготовки докторів філософії з соціальної роботи. Поява в нормативних документах дещо незвичного для українських освітян терміну «доктор філософії» [9] зумовлена приєднанням України до Болонського простору і є аналогом вживаного в країнах Європи поняття «PhD». Доктор філософії – це освітній і водночас перший науковий ступінь, що здобувається на третьому рівні вищої освіти, вперше визначеному Законом України «Про вищу освіту» 2014 р. Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти відповідає восьмому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає здобуття особою відповідних компетентностей, необхідних для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією, а також проведення й обґрунтування власного наукового дослідження, результати якого мають передбачати наукову новизну, теоретичне, практичне значення [4].

Започаткування в Україні програм підготовки докторів філософії з соціальної роботи пов'язане з низкою проблем, специфічних для розвитку цієї спеціальності чи галузі знань, що продовжує формуватись як сфера практики, освітньої підготовки та наукового пошуку. Маючи більш як двадцятирічну історію професійної підготовки соціальних працівників у вищих навчальних закладах, громада українських шкіл соціальної роботи не набула ознак професійної співтовариства, об'єднаного спільним розумінням теоретичних засад, змісту практики та дизайну досліджень [17]. Протягом тривалого часу соціальна робота сприймається суб'єктами професійних

відносин як «нова спеціальність» з дещо непевним змістом [5, 8, 16]. Неминуще відчуття новизни соціальної роботи в Україні породжено, почасти, низкою специфічних для пострадянського соціуму обставин. З одного боку, соціальний запит на «справжню» професійну діяльність соціальних працівників лишається не сформованим: значна частина так званих вразливих верств суспільства орієнтована на отримання пільг, грошової допомоги, а також певних соціальних послуг, що усвідомлюються ними як «обслуговування». Отже, вагомій частці потенційних клієнтів соціальних працівників бракує досвіду й мотивації до розв'язання власних життєвих проблем шляхом персональної й соціальної активізації щодо захисту власних прав, принципової зміни певного локусу соціальних відносин, набуття нових способів подолання життєвих криз. З іншого боку, гарант створення сталої державної системи соціальних послуг протягом тривалого часу лишається досить ригідним у своїй орієнтації на модус «соціального забезпечення», що не відповідає сучасним міжнародним трендам практики соціальної роботи [12]. Відтак, потенційні клієнти не мають доступу до належних послуг і, звертаючись до державних закладів соціальної роботи, зазвичай, отримують підкріплення власних споживачьких настанов. За такої панівної моделі допомоги клієнтам державних установ соціальної роботи і надавачі, й отримувачі послуг стають заручниками цієї системи – соціальний престиж соціальної роботи як професійної діяльності залишається надзвичайно низьким, клієнти невдоволені якістю допомоги, працівники соціальних служб скаржаться на надмірне навантаження, брак ресурсів і занижку матеріальну винагороду, піддаються професійному вигоранню і навіть за високого рівня освіти та початкової мотивації до праці

доволі швидко змінюють сферу професійної діяльності.

Певні альтернативи для впровадження належної практики соціальної роботи створюють недержавні установи, що виникають як організації користувачів або як суб'єкти проектної діяльності за підтримки міжнародних донорських організацій. Робота в таких установах видається привабливою перспективою і кращим студентам, і очільникам кафедр соціальної роботи, що розміщують відомості про ці можливості в своїх рекламних повідомленнях. Однак, по закінченні навчання такі посади отримують одиниці, а більшість випускників знаходить роботу не за фахом.

Всупереч не зовсім обнадійливій ситуації в сфері практики, кількість кафедр, що здійснюють підготовку бакалаврів і магістрів соціальної роботи, на сьогодні в Україні наразі перевищує 60 [2]. Умови ліцензування й акредитація освітніх програм з соціальної роботи дотепер передбачали наявність у кадровому складі випускових кафедр певної кількості докторів та кандидатів наук з методичним та науковим доробком з проблематики соціальної роботи [11]. Оскільки до недавнього часу соціальна робота в Україні не визнавалась галуззю знань, що може мати власну специфічну теорію й методологію наукових досліджень, випускові кафедри очолили науковці кількох профілів з різним баченням перспектив її розвитку як сфери наукового пізнання. Відтак не сформовано єдиної думки щодо надання пріоритетів певним теоріям та проблемам досліджень, організації процесу навчання, спеціалізації освітніх програм тощо [17]. Навіть за пошуків контактів з представниками міжнародної спільноти фахівців з практики і викладання соціальної роботи, зміст професійної підготовки та компетентності соціальних працівників залишаються розмитими, зазнаючи потужного впливу інших галузей знань і спеціальностей (насамперед, педагогіки, психології та соціології).

Попри означені проблеми професіоналізації, накопичений досвід викладання соціальної роботи, організації роботи випускових кафедр і підготовки дисертаційних досліджень до захисту за «суміжними» спеціальностями (13.00.05 – соціальна педагогіка; 19.00.05 – соціальна психологія, психологія соціальної роботи 22.00.03 – соціальні структури та соціальні відносини) утворює формальні умови для академізації [17]

соціальної роботи й започаткування третього рівня освітньої підготовки з цієї спеціальності.

Мета і методи дослідження. Беручи до уваги певну проблемність ситуації щодо розвитку третього (освітньо-наукового) рівня професійної підготовки соціальних працівників в Україні, зокрема, нові вимоги до вищих навчальних закладів у зв'язку з реформуванням системи вищої освіти, відсутність досвіду функціонування аспірантури з соціальної роботи, неоднозначність розуміння змісту освітніх програм та методології досліджень у соціальній роботі, ми проаналізували поточні умови для започаткування програм підготовки докторів філософії зі спеціальності 231 «Соціальна робота». В процесі дослідження проаналізовано кількісні та якісні характеристики суб'єктів запровадження освітньо-наукових програм підготовки докторів філософії з соціальної роботи. Для збору даних використано метод якісного контент-аналізу нормативних документів та інформації на сайтах вищих навчальних закладів, що ліцензували освітні програми підготовки докторів філософії з соціальної роботи; методи включеного спостереження і напівструктурованого інтерв'ю. Загалом проаналізовано 42 нормативних документа, зокрема, 29 наказів Міністерства освіти та науки України (далі – МОН України) «Про ліцензування освітньої діяльності» за період травень 2016 – січень 2017 рр., інформацію на сайтах 15 освітньо-наукових установ, узагальнено дані телефонних та особистих інтерв'ю з 22 респондентами – працівниками випускових кафедр та відділів аспірантури українських вищих навчальних закладів.

Результати дослідження. Під час аналізу змісту Наказів МОН «Про ліцензування освітньої діяльності», розміщених на сайті МОН під рубрикою «Ліцензування освітньої діяльності на третьому освітньо-науковому рівні» в період травень 2016 – січень 2017 рр., виявлено 10 наказів з пунктами про видачу ліцензій на провадження освітніх програм підготовки докторів філософії у галузі знань 23 «Соціальна робота». Згідно із цими наказами на початок лютого 2017 р. право на підготовку докторів філософії зі спеціальності 231 «Соціальна робота» мають 15 установ – 14 вищих навчальних закладів і 1 науково-дослідна установа (Інститут проблем виховання НАПН України). Основну частину – 11, або 73,3% ліцензій на такий вид освітньо-наукової діяльності видано в травні – серпні 2016 р. Наразі ліцензіати загалом мають 166 місць для навчання здобувачів ступеня док-

тора філософії з соціальної роботи. Максимальна кількість слухачів докторських програм варіює від 5 до 25 осіб. За даними інтерв'ю, формуючи заявки на ліцензійний обсяг таких програм, кафедри брали до уваги принаймні два показники: 1) кадровий потенціал (наукові ступені та кількість потенційних керівників майбутніх дисертацій); 2) ліцензійний обсяг власних магістерських програм.

Більшість (12, або 80,0%) вищих навчальних закладів розмістили на своїх сайтах інформацію про отримання ліцензій на підготовку докторів філософії зі спеціальності 231 «Соціальна робота» та інформацію про процедуру вступних випробувань. Поряд з іспитами зі спеціальності (в обсязі програми підготовки спеціаліста або магістра) п'ять закладів вимагають від вступників іспиту з філософії, чотири – додатково до іспитів презентації дослідницької пропозиції, два – співбесіди вступника з майбутнім керівником наукової роботи, один – реферату з тематики майбутньої наукової роботи.

Сайти ліцензіатів виявились досить відмінними за структурою та змістовим наповненням. Повні тексти докторських програм з соціальної роботи містились на сайтах двох вищих навчальних закладів, детальний опис такої програми – на сайті одного ліцензіату, програми та (або) питання для підготовки до вступних випробувань зі спеціальності – на сайтах семи навчальних закладів. За даними інтерв'ю, деякі заклади розміщують освітні програми у внутрішніх електронних ресурсах, доступних лише їхнім викладачам і студентам, розраховуючи залучити до навчання в аспірантурі передусім випускників власної магістратури.

Переважає більшість (11, або 73,3%) кафедр, що вперше запроваджують аспірантуру з соціальної роботи, – це кафедри соціальної педагогіки (або соціальної педагогіки та соціальної роботи), очолювані докторами педагогічних наук за спеціальністю 13.00.05 – соціальна педагогіка. Лише 4 (26,6%) гарант таких програм мають докторські ступені з інших спеціальностей (соціологія, політологія та психологія) і представляють колективи, які від початку свого існування позиціонували себе як кафедри соціальної роботи. У трьох з вищезазначених навчальних закладів поряд з кафедрами соціальної педагогіки – ліцензіатами нових докторських програм, функціонують кафедри соціальної роботи (або кафедри з іншою назвою, що готують

бакалаврів і магістрів соціальної роботи). Було визначено також, що майже половина (7, або 46,7%) ліцензіатів до теперішнього часу мали аспірантуру зі спеціальності 13.00.05 – соціальна педагогіка, третина (5, або 33,3%) – спеціалізовані ради з правом прийняття до розгляду та проведення захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.05 – соціальна педагогіка, один навчальний заклад має спеціалізовану раду з правом проведення захисту кандидатських дисертацій за спеціальністю 19.00.05 – соціальна психологія; психологія соціальної роботи.

Програми вступних випробувань, розміщені на сайтах ліцензіатів, значно варіювались за змістовим наповненням і питомою вагою різних проблемних аспектів соціальної роботи. Одна з програм відтворювала сталу настанову кафедри на продовження діяльності аспірантури з підготовки слухачів за спеціальністю «Соціальна педагогіка». Лише одна кафедра вимагала від претендентів знання основ методології і методів досліджень у соціальній роботі.

Як зазначено вище, протягом весни – літа 2016 р. ліцензії на навчання за програмами підготовки докторів філософії отримали одинадцять вищих навчальних закладів, однак набір на навчання здійснили лише чотири. Відповідно до проведених інтерв'ю, в період вступної кампанії 2016 р. кафедри змогли заповнити незначну кількість ліцензованих місць. За вартості навчання за контрактом в межах 11–46 тис. грн за рік майже всі вступники мали намір навчатись в аспірантурі за державним замовленням. Оскільки обсяг бюджетного фінансування програм підготовки докторів філософії зі спеціальності 231 «Соціальна робота» в поточному році виявився мізерним, загальна кількість слухачів ліцензованих програм наразі становить лише 7 осіб (4,2% від загального ліцензійного обсягу).

Обговорення результатів дослідження. Аналізуючи отримані дані, можна було б припустити, що значна активність вищих навчальних закладів з ліцензування нової академічної спеціальності «Соціальна робота» свідчить про оперативне реагування профільних кафедр на брак висококваліфікованих науково-педагогічних кадрів і слугує розв'язанню проблем професіоналізації соціальної роботи та підвищення рівня її соціального престижу. Проте сам факт отримання ліцензій на навчання в аспірантурі значної кількості осіб ще не гарантує належної

якості підготовки докторів філософії з соціальної роботи і відповідності їхніх майбутніх дисертацій міжнародним стандартам. За оцінками експертів, повноцінне функціонування програм підготовки докторів філософії можливе за належних нормативно-правових та організаційних засад, запровадження політик і процедур якості та наукової етики, тісної співпраці між українськими та закордонними вченими [7] і, що здається ключовим чинником якісної підготовки майбутніх науковців, – за умов існування високої дослідницької культури, яку потрібно плекати серед керівників [3]. Згідно з чинними кадровими вимогами до установ, що провадять освітню діяльність на третьому (освітньо-науковому) рівні, відповідальні кафедри мають очолювати фахівці відповідної або спорідненої науково-педагогічної спеціальності з науковим ступенем доктора наук та вченим званням [11]. Ці вимоги вочевидь суперечать декларованому курсу на приєднання України до Болонського простору і впровадження європейських стандартів вищої освіти, адже унеможливають ліцензування підготовки докторів філософії на кафедрах, очолюваних особами зі ступенем доктора філософії, здобутого в закордонних університетах. Для відкриття аспірантури з соціальної роботи чинні нормативні вимоги виявились ще більш обмежувальними: законодавець визнав єдиною «відповідною» соціальної роботі спеціальністю соціальну педагогіку [6], торуючи шлях до звуження професійного середовища докторських студій та надання переваги методологічним підходам саме цієї сфери наукових розробок. Такий сценарій розвитку програм підготовки докторів філософії з соціальної роботи поки що виглядає достатньо ймовірним, адже близько половини ліцензіатів запровадили нову спеціальність на базі аспірантури з соціальної педагогіки, більше третини мають спеціалізовані ради з правом захисту дисертацій за цією спеціальністю.

Можна очікувати, що частина ліцензіатів аспірантури з соціальної роботи не матиме достатніх ресурсів для реалізації принципів базованої на доказах соціальної роботи [14, 15] через інакші методологічні принципи та пріоритети, брак фахівців і відсутність відповідної освітньої компоненти в їхніх бакалаврських та магістерських програмах. Відтак, питання методологічних засад майбутніх дисертацій слухачів ліцензованих програм залишається відкритим. Воно безпосередньо пов'язане з проблемою усвідомлення соціальної роботи як професії і сфери наукового

пошуку, що має специфічні самодостатні теорії, методи емпіричного дослідження та практичних втручань [13, 18]. Навіть за умови затвердження освітніх стандартів можна припустити імовірність неоднозначного тлумачення пропонованих індикаторів якості підготовки здобувачів, а також їх «вільного» практичного застосування.

Окрім завдання формування професійно-академічної ідентичності, ліцензіати стикатимуться і з загальною для всіх спеціальностей проблемою створення конкурентоспроможного освітнього середовища, важливого для підтримки їхнього інституційного статусу і привабливого для потенційних вступників [7]. Відкриття аспірантури з соціальної роботи уможливлено певними кроками з реформування вищої освіти, але чи спроможні ліцензіати започаткувати якісні зміни у системі підготовки слухачів до наукових досліджень? Наскільки креативною і гнучкою може бути наша професійна спільнота? Чи усвідомлюємо ми потреби в узгодженні дослідницьких стратегій, у підвищенні власних компетентностей щодо викладання дисциплін освітніх програм, формування стосунків активізації зі слухачами, керівництва майбутніми дисертаціями з соціальної роботи? Ці аспекти проблеми функціонування освітніх програм підготовки докторів філософії з соціальної роботи потребують подальшого дослідження.

Висновки. У вищих навчальних закладах України наразі ліцензовано більш як 160 місць для підготовки докторів філософії з соціальної роботи, однак у 2016–2017 академічному році заповнено менш як 5% ліцензованого обсягу аспірантури з нової спеціальності. У період вступної кампанії 2016 р. набір до аспірантури з соціальної роботи провадили лише чотири навчальні заклади, три з них прийняли слухачів на бюджетну форму навчання.

Відповідно до вимог чинного законодавства, наявних організаційних умов і кадрового потенціалу навчальних установ, переважно більшість (73,3%) ліцензіатів програм підготовки докторів філософії зі спеціальності 231 «Соціальна робота» становлять кафедри соціальної педагогіки; майже половина (46,7%) з них продовжують діяльність однойменної власної аспірантури, більше третини (33,3%) мають спеціалізовані ради з правом прийняття до розгляду та проведення захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.05 – соціальна педагогіка. За такої ситуації доволі імовірним видається становлення нової академічної

спеціальності за «сценарієм» соціальної педагогіки, що не вичерпує змісту соціальної роботи як сфери практичної діяльності та наукового пошуку.

Розвиток програм підготовки докторів філософії з соціальної роботи може сприяти професіоналізації та підвищенню престижу цієї соціально перспективної спеціальності лише за умов консо-

лідації професійної спільноти ліцензіатів, створення середовища високої дослідницької культури, дотримання норм наукової етики, розвитку компетентностей викладання всіх блоків дисциплін освітньої програми та супроводу здобувачів під час проведення дисертаційних досліджень.

Перелік літератури і джерел інформації

1. Бойко О. М., Кабаченко Н. В. Розвиток докторської програми (PhD) із соціальної роботи і соціальної політики в НаУКМА // Проблеми соц.роботи: філософія, психологія, соціологія. 2013. № 1 (2). С. 217–220.
2. Вища освіта // Довідник ВНЗ. URL: <http://osvita.ua/vnz/guide/search-17-0-0-185-64-50.html> (дата звернення 17.02.2017)
3. Вінницький М. Розроблення, впровадження та забезпечення якості освітніх програм з підготовки докторів філософії // Еразмус+. URL: <http://erasmusplus.org.ua/erasmus/54-materiali-here/1299-seminar-rozroblennia-osvitnikh-prohram-vidpovidno-do-yekts-zabezpechennia-iakosti-rezultativ-navchannia-ta-studentotsentrovano-ho-navchannia-problemy-rozroblennia-ta-vprovadzhennta-spilnykh-i-doktorskykh-prohram-8072016-mkyiv.html> (дата звернення 20.01.2017)
4. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. (ред. від 05.01.2017) № 1556-VII. URL: www.zakon.rada.gov.ua/go/1556-18 (дата звернення 20.01.2017)
5. Мельничук І. М. Теорія і методика професійної підготовки майбутніх соціальних працівників засобами інтерактивних технологій у вищих навчальних закладах: автореф. дис. ... докт. пед. наук: спец. 13.00.04. Тернопіль, 2011. 42 с.
6. Про особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів від 29.04.2015 р. № 266: Наказ Міністерства освіти і науки України від 06.11.2015 р. № 1151. URL: <http://old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/4636> (дата звернення 20.01.2017)
7. Ніколаєв С. Що робити з аспірантурою та спецрадами? // Освітня політика. URL: <http://education-ua.org/ua/articles/623-shcho-robiti-z-aspiranturoyu-ta-spetsradami> (дата звернення 20.01.2017)
8. Попович Г. М. Умови інституціалізації соціальної роботи в Україні: автореф. дис. ... канд. соціолог. наук: спец. 22.00.03. Київ, 2004. 20 с.
9. Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах): Постанова Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261 URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-n (дата звернення 20.01.2017)
10. Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 р. № 266. URL: zakon.rada.gov.ua/go/266-2015-n (дата звернення 20.01.2017)
11. Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 р. № 1187. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-n (дата звернення 20.01.2017)
12. Семигіна Т. В. Міжнародна соціальна робота: глобальні пріоритети соціального розвитку і нове визначення соціальної роботи // Вісник АПСВ. 2015. № 1. С. 6–11.
13. Bentley K. J., Harrington D., Petr C., Black B., Cunningham-Williams R. M. Quality guidelines for PhD programs in Social Work // GADE. 2013. URL: <http://www.gadephd.org/LinkClick.aspx?fileticket=6RvhDyHRxQA> (дата звернення 20.01.2017)
14. Diaz C., Drewery S. Critical Assessment of Evidence-Based Policy and Practice in Social Work // Journal of Evidence-Informed Social Work. 2016. Vol. 1. Issue 4. P. 425–431.
15. Hopson L. M., Wodarski J. S Research methods for evidence-based. Los Angeles: Sage, 2012. 179 p.
16. Karagodina O., Baidarova O. Superwizja pracy socjalnej na Ukrainie // Superwizja pracy socjalnej [Ed. by M. Grewinski, B. Skrzypczak]. Warszawa: Elipsa, 2014. P. 102–109.
17. Semigina T., Kabachenko N., Boyko O. Piloting a social work doctoral programme: Ukraine's vignette // European Social Work Journal. 2017. Vol. 20. 265–276.
18. Semigina T. Researching the landscape (research methodologies in social work and social policy research) // Social Policy and Social Work in Transition. 2011. Vol. 2.2. P. 5–10.

References

1. Boyko, O. M. & Kabachenko, N. V. (2013). Rozvytok doktors'koyi prohramy (PhD) iz sotsial'noyi roboty i sotsial'noyi polityky v NaUKMA [The development of the doctoral program (PhD) in social work and social policy at NaUKMA]. *Problemy sots.roboty: filozofiya, psykholohiya, sotsiolohiya*, 1 (2), 217–220.
2. Osvita.ua (2017). *Vyshcha osvita* [Higher education]. Retrieved from: <http://osvita.ua/vnz/guide/search-17-0-0-185-64-50.html>
3. Wynnyckiy, M. (2016). *Rozroblennya, vprovadzhennta ta zabezpechennya yakosti osvitnikh prohram z pidhotovky doktoriv filozofiyi* [Development, implementation and maintenance of quality educational programs for PhD] Retrieved from: <http://erasmusplus.org.ua/erasmus/54-materiali-here/1299-seminar-rozroblennia-osvitnikh-prohram-vidpovidno-do-yekts-zabezpechennia-iakosti-rezultativ-navchannia-ta-studentotsentrovano-ho-navchannia-problemy-rozroblennia-ta-vprovadzhennta-spilnykh-i-doktorskykh-prohram-8072016-mkyiv.html>
4. Verkhovna Rada of Ukraine (2017). *Law on Higher Education*, with amendments. Retrieved from: www.zakon.rada.gov.ua/go/1556-18

5. Mel'nychuk, I. M. (2011). *Teoriya i metodyka profesiyanoi pidhotovky maybutnikh sotsial'nykh pratsivnykiv zasobamy interaktyvnykh tekhnolohiy u vyshchyykh navchal'nykh zakladakh* [Theory and methods of professional training of future social workers by means of interactive technologies in higher education: Doctoral Thesis]. Ternopil.
6. Ministry of Education and Science of Ukraine (2015). *Nakaz Pro osoblyvosti zaprovadzhennya pereliku haluzey znan' i spetsial'nostey, za yakymy zdiysnyuyet'sya pidhotovka zdobuvachiv vyshchoyi osvity, zatverdzhenooho postanovoyu Kabinetu Ministriv vid 29.04.2015 r. № 266* [Order on On peculiarities of implementation of the list of disciplines and specialties for higher education approved by the Cabinet of Ministers of 29.04.2015 p. # 266]. Retrieved from: <http://old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/4636->
7. Nikolayev, Ye. (2016). *Shcho robyty z aspiranturoyu ta spetsradamy?* [What to do with the Graduate School and special councils?]. *Osvitnya polityka*. Retrieved from: <http://education-ua.org/ua/articles/623-shcho-robiti-z-aspiranturoyu-ta-spetsradami>
8. Popovych, H. M. (2004). *Umovy instytutsializatsiyi sotsial'noyi roboty v Ukraini* [Terms of institutionalization of social work in Ukraine: PhD Thesis]. Kyiv.
9. Cabinet of Ministry of Ukraine (2016). *Postanova Pro zatverdzhennya Poryadku pidhotovky zdobuvachiv vyshchoyi osvity stupeny doktora filozofiyi ta doktora nauk u vyshchyykh navchal'nykh zakladakh (navkovykh ustanovakh)* [Order On approval of the training of higher education applicants for PhD degree and doctorate in higher education (research institutions)]. Retrieved from: URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-n
10. Cabinet of Ministry of Ukraine (2015). *Postanova Pro zatverdzhennya pereliku haluzey znan' i spetsial'nostey, za yakymy zdiysnyuyet'sya pidhotovka zdobuvachiv vyshchoyi osvity* [Order on On the list of disciplines and specialties for higher education]. Retrieved from: zakon.rada.gov.ua/go/266-2015-n
11. Cabinet of Ministry of Ukraine (2015). *Postanova Pro zatverdzhennya Litsenziynykh umov provadzhennya osvith'oyi diyal'nosti zakladiv osvity* [Order on On Approval of License conditions of educational activities of educational institutions]. Retrieved from: zakon.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-n
12. Semigina, T. V. (2015). *Mizhnarodna sotsial'na robota: hlobal'ni priorytety sotsial'noho rozvytku i nove vyznachennya sotsial'noyi roboty* [International social work: global priorities of social development and a new definition of social work]. *Visnyk APSV*, 1, 6–11.
13. Bentley, K. J., Harrington, D., Petr, C., Black, B., Cunningham-Williams, R. M. (2013). *Quality guidelines for Phd programs in Social Work. GADE*. Retrieved from: <http://www.gadephd.org/LinkClick.aspx?fileticket=6RvhDyHRxQA>
14. Diaz, C. & Drewery, S. (2016). *Critical Assessment of Evidence-Based Policy and Practice in Social Work. Journal of Evidence-Informed Social Work*, 1(4), 425–431.
15. Hopson, L. M. & Wodarski, J. S. (2012). *Research methods for evidence-based*. Los Angeles: Sage,
16. Karagodina, O. & Baidarova, O. (2014). *Superwizja pracy socjalnej na Ukrainie* [Supervision for Social Work in Ukraine]. Grewinski, M & Skrzypcza, B., Eds. *Superwizja pracy socjalnej*. Warszawa: Elipsa, 102–109.
17. Semigina, T., Kabachenko, N. & Boyko, O. (2017). *Piloting a social work doctoral programme: Ukraine's vignette. European Social Work Journal*, 20, 265–276.
18. Semigina, T. (2011). *Researching the landscape (research methodologies in social work and social policy research). Social Policy and Social Work in Transition*, 2 (2), 5–10.

Матеріал надійшов 20.02.2017 р.